

ispisani svet

uteha

janoš bata

Za moj rodendan
Dva dana ranije, kao predujam
Preklinjah zato Gospoda da mi oduzme
život, jer šta vredi?
Upitah ga šta još čuva za mene?
Koliko čovek može da podnese, koliko
patnje, tuge?
Koliko puta odista umire? Jer
ne samo jednom, na samom kraju, nego
svakom pojedinom prigodom, kada
ne ostaje ništa drugo njemu, do hartija i pero.

PROŠIRENI SONET

Marti s ljubavlju

Čekah te na livadama letnjih popodneva,
kad je podnevna toplina postajala mlaka,
celo more trave beše šuštanje čiju je
uljuljkujuću jednoličnost povhvalna pesma
poneke ševe činila mojom zemljom,
posvećujući znoj toga dana.

Čekah je u maglene, sive večeri,
umotavajući se čvršće u svoj kaput,
jer je sijljiva hladna kiša dušu htela
da mi spere, jedno drveće, nije više
imalo čime da se brani, na ogoljenim
granama zvezde cvokoču.

Čekah te noćima poguren nad pisaćim stolom,
u polutami bezbedne topline moje sobe,
dok mi se otac napolju s Ledom rvaو
da mu sin prebrodi pucketanje kostiju.

Čekah te ustajući zajedno sa suncem,
odmarajući umorne oči pod njegovim blagim
zracima, u otvaranju sveta, populjaka,
u bujanju vode.

UTEHA

Za M. i mene

Minuće,
jer treba da mine.

A šta će ostati?
Jedan ugao u kafani,
jedna klupa
u gradu,
i tvoga toplina
tela i duše, jun,
i možda ova pesma.

Ova zima nikako da stigne
svome kraju.
Kad je bilo najteže,
u januaru, februaru,
kad je već izgledalo
smrznuci se i ja —
stigla si;
po tvom dolasku popusti mrav,
a u februarskom otopljenju
ja sam se uhvatio za tebe,
obuhvatio te tankim žilama,
grejao se topilom
tvojih očiju i duše.

Zgrevala si me glasom,
dok su moje žile
jačale i debljale
nasuprot oduženoj zimi,
i sada u doba
svog svežeg, drhtavog
početka leta
tako sam duboko u tebi
da svoju hranu već jedino
na tebe dobijam.
Minuće,
jer treba da mine,

ali još je ovde,
u nama,
u meni i tebi,
u nama dvoma
i nikog se ne tiče.
Postoji, jer je bilo.

Tvoj dodir ostaje na mojoj koži,
tvoj pogled u meni,
tvoji pokreti u mojim.

Znam, praznina za tobom
užas je, a
samoča još teža,
ali još jesu,
ovde si,
i ako hoću — bićeš,
jer si u meni
— ili tek mislim?

SAMO SMO SE POZDRAVILI NA ULICI KAD BI SMO SE SRELI

In memoriam Tihameru Dobu

dode po tebe
u plaštu sa španjolskim šeširom na glavi
ispod ogrtića
violinu izvuče u tvoju čast
da i u januarskom mrazu čujem
zuj vilinih konjica

čak i ne znam
imam li pravo na ovu pesmu
ta samo smo se pozdravili
na ulici kad bicmo se sreli
i sada biše nikad saznati neću
otkud ta čast što si se
ti prvi javljaо
možda si osetio
— jer si bio umetnik —
da smo imali zajedničku ljubav
možda
ovih dana sam bio u kanjiži
tisa zaledena sneg
sneg svuda sneg
pod mojim stopama i zemlja je zebla
ali tebe nek' greje
muzika
džez
što ga je dorman poslao za tobom
hiljadu devetsto osamdeset jedne
januara dvadeset četvrtog
u sredu popodne
kroz etar
i znam. . . i vilini konjici

dode po tebe
u plaštu sa španjolskim šeširom na glavi
ispod ogrtića
violinu izvuče
u tvoju čast
da i u januarskom mrazu čuješ
zuj vilinih konjica

posveta na kraju

petar božik

GRDITI SVET

Piti rakiju pre ručka
još nije bolest.
Više neka vrsta
podsticanja apetita.
Izliti, i gledati
kako bezbojna tečnost
baca lanac...
Gledati, pa gučnuti, gledati...:

Grditi ovaj pokvareni, kurvinski,
otudenji, eksploratori
i lažni (pesnički) svet.

Sada, posle ručka dok se pije
rakija, naročito:

PESMA U DVA DELA S POSVETOM NA KRAJU

1.
razmazila me medena obećanja
i tek sad vidim da su me osuđile reči
svet pred mnom je ruševina gomile činjenica
kolebljiv odnos znaka i označenog

2.
ko posle trodnevnih žurki
iščepkani opušći iz pepeljare
takav je tvoj dodir
i ja ga uvlačim u se tako žudno
kako raste tvoj ljudski miris i ne zanima me
pendrečki pogled policajca sjajice s ugla
džepove mi pretraživati može
pesme ko mi čita
i ko mi stavљa u krilo pijanu glavu
ako više sam mi ne mrse tvoji prsti
i reci ko će obrisati moje lice od samrtnog znoja
kad samo tek beskrajna i večno puna časa
muke preostane
ako znam da
Bitke ćemo SVAKAKO mi biti i
mi u njima skapati

ŽUDNO TE PIPAM I

žudno te pipam I
osećam kroz zakrpljene
tvoje gaćice probija želja
dok mi u ustima gasne život
od loših duvana savijene cigarete
ali još te pipam I

gledam
u pogledu bore naše budućnosti
šaraju nam lica o veštački
previše gajeni strahovi
često već samo ja ostajem
sebi

i ti I
često već ni ja
zamajavam se rečima
iskapim svu rakiju
telo mi probije sok
smri

život je od loših duvana savijeni
ipak sam krenuo

gledati pipati
strah me u mlada naborenka pretvara
skapati samo skapati
često želim želja

moja
licem prema nebu
znam tamo na uglu
gde je ona krčma
ali još te pipam I

o kako žudno

ZANIMLJIVOST

Zanimljivo, reč hapšenje

uvek u meni

škljocanje zatvarača

puške izaziva.

Možda zbog ratnih filmova.

Mada je proces

sigurno jednostavniji.

Kad u Kravom pesniku umire

Seneka kaže:

»Nije onako kako sam zamišljaо.

Drukčije. Sasvim je drukčije.«

ispisani svet

laslo geber

ZA PESMU I ZA PESNIKA

jer ne govorim zalud
opominju me da
šta hoću dobro smo
nije to važno
što pokreće pesmu
no što dolazi potom
niz kićmu mi jeza struji
pribiram reči
za pesmu i za pesnika

ISPISANI SVET

napolju susnežica pada
slušam pun šum
gradske kanalizacije
katkada ponovim
poneku reč
ne razumem
ispisani svet

PUSTI NJIH POD SVOJU SASUŠENU SENKU

mesecima sam te posmatrao
sada se sećam u pokretnom filmu treba se kretati
u pesmi čutati
ako se mali plavi pauci spuštaju
na tebe pusti
njih pod svoju sasušenu senku

GLASNIK, OSUĐENIK NA SMRT

Mogao bih biti glasnik, osudenik na smrt,
sa svojim mrkim prstima. Poredak noći.
Septembar, zima...

A što mine u vremenu —
što evo sedim —
nije više a ni drugo
do večernji smiraj drveća.

Moja pažnja —
odlomljeno parčenje sa imenovanim
stvari — kao kamen pada.

Napolju magla i studen.
Padaju kapi vode i požuteli listovi.

kući će se vratiti i ja

ištvana ladanj

1.
sve sam tek pripremiti hteo
potpalu ogrev
i ne zapaliti vatru
da se ne brinem o njoj
mirno da večeram
zbrzao sam
već odavno mučno gori
a ja trčkaram
između vatre i večere

2.
dobro je posle raspuzane gomile
književnosti filozofije jezičke akrobarike
u neizvesnom prostoru i vremenu
tanjire šerpe moje mrko lonč
prati
po prljavoj vodi vidim
čistoću sudova
što se mene tiče čisti su
učinio sam svoje
dobar je trenutni privid reda
dobro je ovako

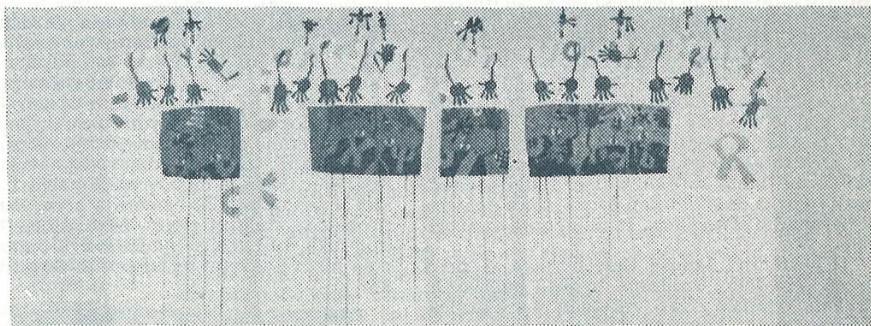
više neću ložiti u hladnu — golemu peć
na prolećnom prozoru slušam odvažno
— sramnu pesmu nemih

bačka

silvester varga

kuhinjski nož, po običaju, nemo,
bez treperenja zabija se u vrata:
podrhtava razreden vazduh oko oštice
— inače i ovoj idiličnoj slici čući
pobačeni septembarski ular pešača! —
izgleda poput otrcane cokule
čika-modričina, koja je preživela dva
rata i večito, bez inventarisanja upada
iz današnje bačke u sutrašnjicu, ovde
nema boja da izraze suštinu,
šapućući kroz cev pištolja
pogleduje vinsent van gog,
i ne prolaze lokalni vozovi,
na grobovima veštačke bulke,
na krovovima kuća salonit,
po seoskoj astronomiji posle sedamnaest
jutara novo jutro sledi,
ravnodušna je ovo gombrovičevska zabit:
gde se samo piće,
al' se ne govori,
gde diletački laju psi,
i propada duša;

ovde se samo ugušiti može,
ili
rascopati arkada,
promaje nema,
gde god pometeš lončić, onde će i ostati
na stolu nedeljni ručak:
pileća supa i pilav,
uveče rakiju tutnu pred tebe,
ali ne u porcelanskom bokalcetu
na cvetiće, a zimi, zimi
iznad sela ispunjenih graktanjem vrana
vijuga dim poput ljskui krompira,
a u čošku šport stenje —
ali pre nego što
jeftina melanolija prodre u pesmu,
ili je
opaše lokalni kolorit,
pre nego što iskrse
optužba za odlaganje smisla,
znaš li,
i sažaljenje je ovde ponizanje
S madarskog: Sava Babić

ispisani svet

eva toldi

Od ovih pesnika najmladi je rođen 1968, a najstariji pak, 1959. godine. Na osnovu broja godina s pravom ih možemo smatrati pesnicima koji sada počinju, istovremeno i pouzdanim očekujemo da u njihovim pesmama s lačicom otkrijemo i jednoznačne "oznake" pri-padnosti istoj generaciji. Pogotovo zbog toga što se u njihovim pesmama mogu naći zajedničke crte. Pre svega, srodnici su u pogledu osećanja života, koje je posredovano njihovim pismom i opevanom atmosferom. Ove pesme obuhvata jedna vrsta otudenosti bića; nju variraju od strasnog doživljavanja osećanja odbaćenosti do racionalne konstatacije sukobljenosti sa svetom. Nisu to trenuci sreće, nego patnje, trenuci koji katkada, neoslobodeni samosazaljive poze svetskog bola, izazivaju nemogućnost duševne harmonije, ili ih iskupljuje drugotnost koja upravo izvire iz pesničke uloge. Oni objavljaju svoje pokušaje, ispunjene nedoumicanima, tražeći svoje mesto bez obećanja da će ga i naći.

Nema sumnje da su iskustva ovih pesnika, njihovi pogledi na svet, psihološko-duhovni horizont, na isti način organičeni. I doživljaji su im slični: detinjstvo, ljubav, svest o ulozi pesnika, nostalgija za seoskom sredinom ili za prirodom. Međutim, sve su to implikacije njihovog životnog doba. Razume se, za njihov poetski svet bi se moglo iskazati manje ili više podudarnosti: Janos Bata i Peter Božik oglašavaju se individualnim glasom; za Ištvana Beseduša, Ištvanu Ladanjiju i Tibora Tomana pesma je više intelektualna igra; Laslo Geber, Gabor Tot i Silvester Varga, pak, zahvatajući većinom tradicionalnim poetskim sredstvima, tru-

de se da »samo« oni sami stignu do što potpuno izraza. Ova vrsta potrage za identitetom, međutim, svakako je iskonstruisana: ja-lirika se na drugi način ostvaruje, intelektualna igra s drugog stanovišta i namere, samoizražavanje se postiže s različitim sadržinom svesti i stvarnosti koje se ugraduju u pesmu, da se i ne pominje kako je rezultat pesme očito različit kod svakoga od njih. Čak i najopštije karakteristike pesme, kao što je pomenuto otudenje bića, ne nastaju u njihovoj lirici s istovetnim intenzitetom.

Pesničko držanje, metod pisanja, ideal poezije mogu se okarakterisati više na osnovu razlike nego sličnosti. Među njima ima onih za koje je ozbiljna svaka iskazačna reč, poneki, pak, uzimaju za jedno od suštinskih pitanja svojih pesama upravo sumnju u ozbiljnost pesničke uloge, ili se baš ironično odnose prema stvaralaštvu. Ideal poezije može im biti poeta koji eksperimentiše u labaratorijskih; drugi vide pesniku kao svakodnevnu proroku, ili kao instinktivnog genija odbačenog i potisnutog na marginu društva. Čak im ni uzori nisu istovetni. Na suveren način stvaraju za sebe književnu tradiciju: dialog započinju s Dežemom Tandorijem, Milanom Fištom, Janošem Pilinskijem — istina, ovaj dijalog je često samo individualan — ali poneki stih priziva Atilu Jožefu ili Vojnu.

O njima bi usiljeno bilo govoriti kao o generaciji, mnogo je prihvatljivija oznaka ispisknika. I ne samo zato što su mlađi i još nije bilo vremena da se stopi u generaciju, nego i zbog toga što im to nije bila namera, oni sami se ponajviše odupiru ovakvom grupisanju duha, ili